

Ďalším krokom je prezentácia silovej mapy najrelevantnejších zástupcov SSE vo forme ich rozdelenia do príslušného kvadrantu. Silovej mapy hodnotených subjektov:

A/ [vysoko uznávané (high profile) & malá sila]	20%
B/ [vysoko uznávané (high profile) & veľká sila]	50%
C/ [málo známe (low profile) & malá sila]	0%
D/ [málo známe (low profile) & veľká sila]	30%

Tab. 5: Silová mapa najrepresentatívnejších zástupcov SSE

A [vysoko uznávané (high profile) & malá sila] 15), 18), 22), 35), 36), 38), 39), 40)	B [vysoko uznávané (high profile) & veľká sila] 1), 2), 3), 4), 6), 8), 10), 11), 12), 13), 16), 17), 21), 23), 26), 27), 28), 30), 31), 32), 33)
C [málo známe (low profile) & malá sila]	D [málo známe (low profile) & veľká sila] 5), 7), 9), 14), 19), 20), 24), 25), 29), 37), 34)

Podľa výsledkov analýzy subjektov SSE:

- Najviditeľnejšie trendy** v procesoch SSE sú: sociálna hodnota ľudskej práce, hodnoty spolupráce a solidarity; potravinová bezpečnosť a posilnenie malých aktérov, univerzálne zdravotné poistenie, rozvoj miestnej ekonomiky, plné uspokojenie potrieb všetkých po osi technologické kreativity a ekonomickej aktivity, posilnenie a pohoda žien, prechod od neformálnej ekonomiky k dôstojnej práci, ozeleňovanie ekonomiky a spoločnosti, hľadanie úctyplného výmenného vzťahu s prírodou, trvalo udržateľné mestá a ľudské sídla, transformačné financovanie.
- Rôzne formy** SSE zahŕňujú: aktívne obchodné podniky so sociálnou inováciou, sociálne orientované neziskové organizácie, odbory a iné formy sociálnych podnikov, svojpomocné skupiny, občianske organizácie, združenia pracovníkov neformálnej ekonomiky a sociálnej oblasti, mimovládne organizácie poskytujúce služby, schémy finančnej solidarity a ďalšie.

2.4 Dobré príklady SSE

- Výber najlepších príkladov SSE (TOP6) bol urobený na základe nasledujúcich vedecko-výskumných postupov:
- Spracovanie dotazníka na prieskum fungujúcich subjektov SSE na Slovensku: vyplnenie dotazníka (prostredníctvom stretnutí, Skypu, telefonických hovorov a e-mailu) a vyhodnotenie prieskumu; zo 184 rozoslaných dotazníkov s následnou komunikáciou bolo 112 vrátených čiastočne vyplnených a 51 plne vyplnených;
- Porovnanie získaných informácií so zapojenými aktérmi na základe ich priamych skúseností;
- Vyhodnotenie a výber najrelevantnejších zástupcov SSE (TOP1 + TOP2 až TOP6).

Najlepšie subjekty SSE

Hľadanie najlepších 6 príkladov SSE prinieslo nasledujúce výsledky:

Tab. 6 Najrelevantnejšie subjekty SSE

P.č.	Názov	lokalita / sektor	webstránka
1	LYRA CHOCOLATE, s.r.o.	okres Nitra, Nitriansky kraj/výroba a predaj výrobkov z čokolády	www.lyrachocolate.com
2	NÁVRAT, o. z	okres Bratislava, Bratislavský kraj/ podpora návratu opustených detí z detských domovov do rodiny	www.navrat.sk/
3	OKRASA, výrobné družstvo	okres Čadca, Žilinský kraj/ výroba a predaj sklenených dekorácií, šperkov a odevov	www.okrasa.sk
4	VIA IURIS, o.z.	okres Pezinok, Bratislavský kraj/ právne poradenstvo	www.viaiuris.sk
5	Inštitút Krista Veľkňaza, o.z., Žákovce	obec Žákovce, okres Kežmarok, Prešovský kraj/služby sociálnej starostlivosti	www.ikv.sk
6	Nadácia na záchranu kaštieľa Senné	obec Senné, okres Michalovce, Košický kraj/rekonštrukcia historickej pamiatky	

3. Závbery a odporúčania

Na základe špecifikovaných určovacích kritérií pre fungujúce subjekty SSE na Slovensku predstavujeme závery odporúčania na zlepšenie a posilnenie subjektov SSE v Slovenskej republike.

3.1 Závbery

V SR zjavne chýba koordinovaný systém SSE a primárna motivácia aplikácie SSE aktivít s právnou povinnosťou pomáhať ľuďom s postihnutím, nechýba však prirodzená morálna motivácia (tj. pomoc rodinným príslušníkom, blízkym, občanom, a pod.). Neexistuje oficiálna podporná politika, inštitúcie alebo legislatíva na štátnej úrovni. Oficiálna štátna politika neposkytuje finančné a ekonomické nástroje na pomoc a podporu aktivít SSE. Základné princípy uvedených dokumentov (príslušné stratégie a legislatíva) oficiálne a všeobecne zabezpečujú podporu aktivít SSE. Na Slovensku je vo fáze prípravy dokument Národnej stratégie spoločenskej zodpovednosti pre SR. Rôzne formy aktivít SSE sú v ekonomike SR veľmi úspešné, hoci s veľkými bariérami, a sú veľmi nápomocné pri pokrývaní makro- a mikro-ekonomických a sociálnych rozporov a externalít.

3.2 Odporúčania

Na základe výsledkov výskumu slovenského tímu v rámci medzinárodného projektu odporúčame prijatie národných stratégií (uzne-

sením Národnej rady SR) na podporu sociálnej a solidárnej ekonomiky na Slovensku. Odporúčame tiež vytvorenie a dohodnutie stimulačného systému konkrétnych finančných a ekonomických nástrojov, napr. podporné grantové schémy, daňové úľavy, daňové odpočty, špecializovaný systém štátnej pomoci, a pod. Je dôležité aplikovať dohodnutý realizačný model politiky SSE: národná stratégia a následné prijatie národnej legislatívy, aplikácia stimulačného systému finančných a ekonomických nástrojov, implementácia systému verejných orgánov na koordináciu aktivít SSE. Naliehavou potrebou pre slovenskú vládu je finalizácia podpornej Národnej stratégie spoločenskej zodpovednosti pre SR, zvyšovanie povedomia a popularizácia (prostredníctvom médií) praktických aktivít SSE, ako spôsob motivácie občanov, ziskových a neziskových organizácií na realizáciu aktivít SSE v každodennom živote a na vytvorenie podporujúcej siete vzájomnej spolupráce v profesijných organizáciách, združeniach pracujúcich, odboroch a spotrebiteľských združeniach na zlepšenie aktivít SSE a vzájomnej spolupráce partnerských subjektov. Potrebné je zavedenie špecializovaného kurzu zameraného na subjekty SSE do vzdelávacieho systému SR (pre stredné školy a inštitúcie vyššieho vzdelávania) so súbežným motivujúcim praktickým tréningom. Je žiaduce inicializovať a zaviesť účinné marketingové nástroje na masové prijatie aktivít SSE verejnou, napr. národnú cenu, workshopy, výstavy a prezentácie (a iné formy vizualizácie) najlepších príkladov SSE, vytvorenie komunikačného centra SSE, atď.

Tento dokument predstavuje výsledky výskumu Transformatívna ekonomika: príležitosti a výzvy sociálnej a solidárnej ekonomiky na Slovensku, ktorý bol spracovaný v rámci projektu „Sociálna a solidárna ekonomika ako rozvojový prístup k udržateľnosti (SSEAS-SUSY) v Európskom roku rozvoja EYD 2015 a ďalej (Social & Solidarity Economy as Development Approach for Sustainability (SSEAS) in EYD 2015 and beyond), č. DCI-NSAED/2014/352-248 a SAMRS/2016/EK/2/3”.

Viac informácií na webstránke projektu SUSY: www.solidarityeconomy.eu

a webstránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj www.sccd-sk.org

SUSY online mapa

Existuje mnoho alternatív. Zviditeľnime ich! Prieskum SUSY zmaoval 55 príkladov SSE, ale je ich oveľa viac!

V spolupráci s TransforMap, vytvoril projekt SUSY online mapu, ktorá zvyšuje viditeľnosť sociálnej a solidárnej ekonomiky v Európe a na celom svete.

Nájdete ich na www.solidarityeconomy.eu/susy-map/

Tento dokument bol pripravený s finančnou podporou z Európskej únie a z programu Oficiálnej rozvojovej pomoci SR, SlovakAid. Za obsah dokumentu nesú výhradnú zodpovednosť autori a v žiadnom prípade nemôže byť považovaný za vyjadrenie pozície donorov.

TRANSFORMATÍVNA EKONOMIKA

Príležitosti a výzvy sociálnej a solidárnej ekonomiky na Slovensku

Prieskum subjektov sociálnej a solidárnej ekonomiky v Slovenskej republike

Úvod

Ekonómické sektory v Slovenskej republike prežívajú ťažké časy, musia sa prispôbovať inováciám, škrtat' výdavky. Táto situácia si priam vyžaduje vytváranie nových biznis modelov. Takými sú napríklad subjekty sociálnej a solidárnej ekonomiky (SSE). Svojimi aktivitami jednoznačne prispievajú k progresívnemu rozvoju sociálnej inovácie v podnikateľskom sektore na Slovensku a predstavujú motiváciu pre zmysluplný a účelný výskum v rámci medzinárodného projektu Sociálna a solidárna ekonomika ako rozvojový prístup k udržateľnosti, DCI-NSAED/2014/352-248. Ten okrem iného ukázal, že subjekty SSE sa v postsocialistických krajinách, vrátane Slovenskej republiky, rozvíjajú ťažšie, v horších podmienkach. Preto sme sa zamerali na špecifickú situáciu pri inštitucionalizácii princípov SSE do dennej reality ekonomických subjektov na Slovensku.

1. Princípy výskumu

Definícia

SSE je nová forma ekonomického života, od lokálneho po globálny. Je to etický, recipročný a kooperatívny spôsob spotreby, produkcie, financovania, výmeny, komunikácie, vzdelávania alebo rozvoja, ktoré podporujú nový spôsob myslenia a života (RIPES, 2014; UNRISD, 2015 & EC, 2015).

Základný cieľ výskumu

Cieľom výskumu je zhodnotiť súčasnú situáciu v inštitucionalizácii SSE na Slovensku a predstaviť závery a odporúčania na zlepšenie a posilnenie subjektov SSE na Slovensku.

Predmet výskumu

Solidárna ekonomika mala byť podporovaná, riadená a vedená na rôznych úrovniach. Treba však pripomenúť, že nie všetky subjekty, ktoré naplňajú a dodržiavajú princípy, víziu a hodnoty solidárnej ekonomiky, zaraďujeme medzi SSE firmy. Výraznou mierou však prispievajú k budovaniu tohto hnutia.

V komunite fungujú rôzne subjekty solidárnej ekonomiky. Medzi ne patria:

Tab. 2: Subjekty sociálnej a solidárnej ekonomiky

Sociálne hnutia	ako obchodné únie, organizácie ľudí bez vlastníctva pôdy, obyvatelia slumov, občianske organizácie, siete environmentálnej spravodlivosti, náboženské hnutia, športové kluby a pod.
Zástupcovia organizácií	sú zapojení do marginálnej ekonomickej aktivity ale sú významnými hráčmi solidárnej ekonomiky; niekedy sú Zástupcovia organizácií organizovaní do združení a zastupujúcich organizácií, ktoré im poskytujú organizované zastupovanie ich potrieb
Komunitné iniciatívy	zahŕňujú rozvojové projekty bežných ľudí, mimovládne organizácie na podporu komunity a verejnoprospešné mimovládne organizácie, miestne komunitné trhy, kultúrne programy a iné podobné iniciatívy na podporu komunitných benefitov
Združenia farmárov	siete, zastupujúce a podporné organizácie tvorené farmármi na podporu svojich potrieb a záujmov
Združenia spoločného vlastníctva	trusty, nadácie, spoločenstvá vlastníkov, združenia poplatníkov dávok a iné formy určené na zabezpečenie kolektívneho benefitu z vlastníctva pôdy
Družstvá	dobrovoľné združenia, ktoré sú určené na naplnenie potrieb členov a sú demokraticky riadené; združenia sa môžu zamerať na rôzne aktivity ako bývanie, poľnohospodárstvo, finančné služby, maloobchod, doprava, vzdelávanie, umenie a kultúra, manufaktúra alebo turizmus; možno ich klasifikovať ako družstvá pracujúcich, výrobné družstvá alebo družstvá služieb, v závislosti od toho, ako je organizované ich členstvo
Podporné organizácie a etické financovanie	sú zvyčajne mimovládne organizácie založené na členstve, so sociálnymi cieľmi; budujú kapacity, pomocou tréningov a iných intervencií prispievajú k rozvoju komunity
Malé a stredné podniky	udržateľné a dobre zakorenené v oblasti

Zdroj: vlastné spracovanie

Všetky tieto subjekty (podniky, organizácie, inštitúcie, združenia, ...) sú potenciálni aktéri sociálnej ekonomiky. Aby sa stali jej vedomými subjektmi, potrebujú vzdelávanie o tejto téme.

2. Hlavné výsledky

Všetky získané informácie sú výsledkom práce slovenského tímu v rámci medzinárodného projektu, vrátane najdôležitejšej relevantnej komplexnej štatistiky pre popis kontextu a podmienok SSE v SR. Na základe veľkého objemu získaných informácií predstavujeme výsledky v kompaktnej a výstižnej forme.

2.1 Popis sociálnej a ekonomickej situácie na Slovensku

Kým každá téma zameraná na hodnotenie subjektov SSE vyžaduje podrobnú analýzu určujúcich faktorov, časť nášho výskumu je venovaná aj všeobecnému prehľadu na stanovenie rámca mapovania SSE aktivít.

Kontext SSE

SR je členským štátom Eurozóny a regionálneho združenia krajín V4. Slovensko vykazuje kontinuálny dynamický ekonomický rast. Slovenská ekonomika je postavená na sociálno-trhových princípoch a jej pomerne vysoký výkonnostný rast zabezpečuje pozitívny vplyv na trh práce s kontinuálnym nárastom celkovej zamestnanosti v slovenskej ekonomike, hoci krajina je v poslednej transformačnej fáze z tradičného (priemyselného) modelu na udržateľný (nový) model. Pre Slovensko je charakteristická stabilizovaná demokracia s korupčnými komplikáciami a strednou úrovňou spolupráce medzi vládou a inými aktérmi (MVO, odborové zväzy,...).

Čiastkové hodnotenie určujúcich podmienok

Indikátory ekonomického a sociálneho rozvoja na Slovensku počas posledných niekoľkých (3–5) rokov predstavujú významné atribúty sociálnej a ekonomickej situácie v SR:

- Slovenská ekonomika permanentne dosahuje pomerne vysoký výkonnostný rast s pozitívnym vplyvom na trh práce, podnikové inovácie a sociálnu oblasť;
- Populácia krajiny žije v nadpriemernom životnom štandarde s vysokými životnými nákladmi
- Štátne výdavky na vzdelávanie, výskum a rozvojové financovanie, zdravotníctvo, sociálnu ochranu a životné prostredie sú dlhodobé na nízkej úrovni, ale s vysokou účinnosťou;
- Slovenská republika je budovaná na sociálno-trhových princípoch so stabilizovanou demokraciou;

Objektívne hodnotenie týchto charakteristík v oblasti politiky, ekonomiky, sociálnej oblasti, vzdelávania, výskumu a rozvoji a životnom prostredí generuje kvalitnú znalosť základov existencie a fungovania subjektov sociálnej a solidárnej ekonomiky v SR.

2.2 Popis úlohy organizácií SSE

Na základe existujúcej sociálnej a ekonomickej situácie v SR:

- SSE podporuje praktiky sociálnych a ekonomickejch vzťahov, ktoré permanentne poskytujú prežitie a zlepšujú kvalitu života tisícov ľudí nielen na Slovensku, ale aj v rôznych častiach sveta;
- SSE sa vzťahuje na výrobu tovarov a poskytovanie služieb širokým spektrom organizácií a podnikov, ktoré majú jasne sociálne a často environmentálne ciele a sú vedené na základe princípov a postupmi spolupráce, solidarity, etiky demokratického samoriadenia;
- činnosť SSE je založená na vzťahoch spolupráce inšpirovanými kultúrnymi hodnotami, kde ľudia sú predmetom a dôvodom ekonomickej aktivity, a cieľom nie je súkromná akumulácia bohatstva vo všeobecnosti a kapitálu špecificky;
- v súčasnosti je dôležité na Slovensku:
 - uznať úlohu podnikov a organizácií SSE pre trvalo udržateľný rozvoj;
 - šíriť znalosti o SSE a upevňovať siete SSE subjektov;
 - vytvoriť podporujúce právne, inštitucionálne a politické prostredie pre rôzne formy SSE subjektov.

Podporná verejná politika pre SSE

V súlade s predchádzajúcim popisom úlohy organizácií sociálnej a solidárnej ekonomiky na Slovensku, považujem za dôležité špecifikovať príslušné atribúty verejnej politiky, ktoré podporujú aktivity SSE:

Tab. 3: Ciele a úlohy verejnej politiky

Podporné ciele:	Zaistenie sociálnej hodnoty ľudskej práce.
	Dosiahnutie spravodlivého a udržateľného rastu Miestny ekonomický rozvoj
Príslušné stratégie:	Dosiahnutie medzinárodnej dôveryhodnosti a konkurencieschopnosti
	Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky (2001)
	Stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti (2010)
	Aktualizácia Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (2014)
Príslušné stratégie:	Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020 (2014)
	Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016 (2012)
	Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (2014)
	Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020 (2014)
Príslušné stratégie:	Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (2013)

2.3 Mapovanie SSE subjektov v Slovenskej republike

Základnou výskumnou aktivitou projektu je podrobná identifikácia a mapovanie najrelevantnejších (reprezentatívnych) subjektov SSE. Výsledky boli získané nasledovným postupom:

- Identifikácia všetkých možných subjektov SSE z oficiálnych verejných registrov (obchodný register, živnostenský register, register občianskych združení, register chránených dielní, register samosprávnych krajov, obcí, neziskových organizácií,...)
- Porovnanie získaných databáz s webovými stránkami každého jednotlivého subjektu SSE;
- Rozdelenie najrelevantnejších zástupcov SSE podľa kvadrantov Sílovej mapy hodnotených subjektov;
- V nasledovnom komplexnom prehľade identifikujeme a zaradíme najreprezentatívnejšie subjekty SSE v Slovenskej republike do dvoch pilierov:
 - Zástupcovia miestnych a národných orgánov
 - Zástupcovia podnikov / organizácií / inštitúcií SSE

Tab. 4: Najreprezentatívnejšie subjekty SSE

I. Zástupcovia miestnych a národných orgánov:

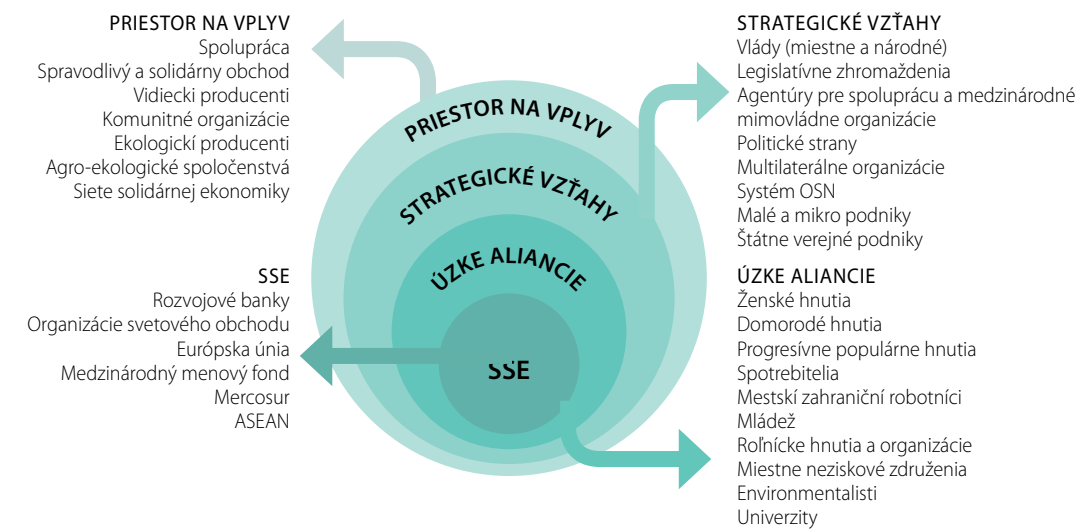
1) Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky s vnútornými organizačnými jednotkami zodpovednými za SSE
2) Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky s vnútornými organizačnými jednotkami zodpovednými za SSE
3) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky s vnútornými organizačnými jednotkami zodpovednými za SSE
4) Slovenská obchodná inšpekcia
5) Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
6) Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
7) Fond na podporu umenia
8) Mesto Banská Štiavnica
9) Mesto Bardejov
10) Mesto Košice

II. Zástupcovia podnikov / organizácií / inštitúcií SSE:

11) Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety – akademický sektor	26) Návrat – občianske združenie – podpora návratu opustených detí z detských domovov do rodiny
12) Základná škola internátna pre nevidiacich a slabozrakých – vzdelávanie	27) Ichtys – občianske združenie – práca s deťmi a mládežou vo veku 6–26 rokov v rámci nízkoprahového klubu a terénnej práce
13) Hokejová akadémia Zdena Cigera – vzdelávanie	28) GRANTEK, s. r. o. – chránená dielňa – výroba elektrických zariadení
14) OKRASA, výrobné družstvo – chránená dielňa – výroba a predaj sklenených dekorácií, šperkov a odevov	29) PDCS – občianske združenie – profesionálne vzdelávacie a facilitáčne služby, konzultácie a poradenstvo
15) IN VIVO, s. r. o. – obchodná spoločnosť – výroba a predaj keramických dekoratívnych a úžitkových predmetov, SME	30) OSRAM, a. s. – chránená dielňa – výroba elektrických svetidiel
16) Inštitút Krista Veľkňaza, Žakovce – občianske združenie – kresťanská spolupráca	31) Slatinka, Zvolen – občianske združenie – environmentálne aktivity
17) VIA IURIS – občianske združenie – právne poradenstvo	32) PPD Liptovská Teplička – obchodná spoločnosť, poľnohospodárska produkcia, SME
18) Slovenská komora audítorov – profesné združenie – poradenstvo	33) Pre mesto – občianske združenie, podpora a zlepšenie fungovania mesta Poprad
19) Zväz automobilového priemyslu – profesné združenie	34) Nadácia na záchranu kaštieľa Senné – nadácia – kultúrne a historické dedičstvo
20) Odborový zväz KOVO – združenie robotníkov	35) Penzión Vesna – obchodná spoločnosť – ubytovacie služby
21) LYRA CHOCOLATE s. r. o. – obchodná spoločnosť – výroba a predaj výrobkov z čokolády, SME	36) Bratislavský okrášlovací spolok – občianske združenie – zachovanie historického dedičstva mesta Bratislava
22) Nádej – združenie sclerosis multiplex – občianske združenie – oblasť zdravotníckej starostlivosti	37) Hevhetia s. r. o. – obchodná spoločnosť – slovenské hudobné vydavateľstvo, SME
23) PLAMIENOK n. o. – nezisková organizácia – oblasť zdravotníckej starostlivosti	38) DOMKA – Združenie saleziánskej mládeže – vzdelávanie
24) Centrum dobrovoľníctva, Banská Bystrica – občianske združenie	39) Accenture Technology Solutions – Slovakia, s. r. o. – obchodná spoločnosť – IKT a poradenské služby, veľký podnik
25) Slovenská rada rodičovských združení – občianske združenie	40) Embraco Slovakia s. r. o. – obchodná spoločnosť – výroba kompresorov do chladiacich systémov, veľký podnik

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. 1: Sociálne a solidárne subjekty

Zdroj: RIPES – LAC (<http://www.ripess.org/>), 9. december 2016